



## دروازه‌ای به سوی دانش

آزادی، شکوفایی و توسعه جامعه و افراد آن از ارزش‌های اساسی انسان‌هاست. این ارزش‌ها فقط از طریق توانایی‌های شهروندان کاملاً مطلع می‌تواند حفظ شود تا حقوق مردمی آنها تأمین شده و مردم نقش فعالی در جامعه بر عهده گیرند. مشارکت سازنده و توسعه دموکراسی به آموزش رضایت‌بخش و همچنین به دسترسی آزادانه و بدون محدودیت به دانش، افکار و عقاید و فرهنگ و اطلاعات بستگی دارد.

کتابخانه عمومی که دروازه محلی به سوی دانش است، محیط اولیه برای آموزش مادام‌العمر، تصمیم‌گیری مستقل، توسعه فرهنگی افراد و گروه‌های اجتماعی را فراهم می‌آورد.

این بیانیه بازنمون‌کننده دیدگاه یونسکو پیرامون «کتابخانه‌های عمومی» که عامل پویا داشتن جامعه برای آگاهانش، آموزش و آفرینش (بازفَرَحی)<sup>1</sup> و لازمه پیشبرد صلح و آرامش فکری جامعه است.

بنابراین، یونسکو حکومت‌های ملی و محلی را برای پشتیبانی از کتابخانه‌های عمومی تشویق کرده و از آنها می‌خواهد که در توسعه و پیشرفت این کتابخانه‌ها مشارکت فعالانه داشته باشند.

## کتابخانه عمومی

کتابخانه عمومی یک مرکز اطلاع‌رسانی محلی است که همه نوع دانش و اطلاعات را فراهم و در دسترس علاقه‌مندان قرار می‌دهد.

خدمات کتابخانه‌های عمومی بر اساس برابری دسترسی برای همه، صرف‌نظر از سن، نژاد، جنس، مذهب، ملیت، زبان و یا موقعیت اجتماعی ارائه می‌شود.

خدمات و منابع ویژه باید برای کسانی که به دلایلی نمی‌توانند از خدمات و منابع متداول کتابخانه استفاده کنند، فراهم شود. از آن جمله افراد می‌توان اقلیت‌های مذهبی، افراد ناتوان، افراد بستری در بیمارستان‌ها و زندانیان.

همه گروه‌های سنی باید بتوانند انواع منابعی که به نیازهای آنها ارتباط پیدا می‌کند را در کتابخانه عمومی پیدا کنند. مجموعه منابع و خدمات کتابخانه باید شامل انواع رسانه‌های سنتی و مدرن باشد.

کیفیت بالای منابع و خدمات و مربوط بودن آنها به نیازها و شرایط محلی از ضروریات اساسی است.

منابع کتابخانه باید نمایانگر روند جاری و آتی جامعه و همچنین منعکس‌کننده حافظه، خاطرات و تخیلات بشری باشد.

مجموعه منابع و خدمات نباید در معرض فشارهای عقیدتی، سیاسی، مذهبی و تجاری قرار گیرند.

## وظیفه و مأموریت کتابخانه عمومی

وظایف کلیدی کتابخانه عمومی در راستای کارکردهای آگاهانش، آموزش و آفرینش، عبارتند از:

1. ایجاد و تقویت عادت خواندن در افراد از سنین کودکی؛
2. پشتیبانی از آموزش‌های فردی (خودآموزی) و آموزش‌های رسمی در تمام سطوح؛
3. فراهم کردن فرصت‌هایی برای رشد فردی؛
4. برانگیختن و تقویت قوه تخیل [آفرینش] در کودکان و جوانان؛
5. ترویج ارزش‌ها و آگاهی نسبت به میراث فرهنگی، هنرها، کامیابی‌ها و نوآوری؛
6. فراهم کردن دسترسی به بیان و شرح فرهنگی برای همه هنرهای اجرایی؛
7. ترویج و تشویق تعامل میان فرهنگ‌ها و توجه به تنوع فرهنگی؛
8. پشتیبانی از فرهنگ و سنت‌های شفاهی؛
9. اطمینان‌بخشی از دسترسی تمام شهروندان به اطلاعات اجتماعی؛
10. ارائه خدمات باکفایت برای فعالیت‌های سازمانها و گروه‌های علاقه‌مند محلی؛
11. تسهیل افزایش اطلاعات و مهارت در استفاده از رایانه و وب؛
12. پشتیبانی از فعالیت‌های سوادآموزی برای تمام گروه‌های سنی و انجام این فعالیت‌ها در صورت نیاز.

### تأمین بودجه، قانون‌گذاری و شبکه‌ها

کتابخانه عمومی باید اصولاً رایگان باشد؛ و این امر از مسئولیت‌های مقامات ملی و محلی است. کتابخانه عمومی باید مورد حمایت مالی و قانونی از طرف حکومت ملی و محلی قرار گیرد. کتابخانه عمومی باید بخش مهم و ضروری در راهبردهای درازمدت در فرهنگ، اطلاع‌رسانی، سوادآموزی و آموزش رسمی باشد.

قانون و طرح‌های راهبردی برای تضمین هماهنگی و همکاری کتابخانه‌ها در سطح ملی باید شبکه‌ای از کتابخانه‌های ملی را که بر اساس استانداردها و خدمات مورد قبول ایجاد شده‌اند، تصریح و حمایت نماید.

شبکه کتابخانه‌های عمومی باید برای پیوند با کتابخانه‌های ملی، منطقه‌ای، پژوهشی و کتابخانه‌های ویژه و نیز در تعامل با کتابخانه‌های آموزشگاهی، دانشگاهی و تخصصی طرح‌ریزی شود.

### عملیات و مدیریت

روش و طرز کار روشنی برای کتابخانه عمومی در نظر گرفته شود. به‌گونه‌ای که هدف‌ها، اولویت‌ها و خدمات را در رابطه با نیازهای جمعیت خدمت‌گیر (جامعه محلی) تعریف کند. کتابخانه عمومی باید به صورت مؤثر سازماندهی شده و استانداردهای حرفه‌ای عملیاتی را در نظر گیرد. همکاری با گروه‌های مرتبط، مانند گروه کاربران و افراد گروه‌های حرفه‌ای در سطح ملی، منطقه‌ای، ملی و نیز در سطح بین‌المللی باید تضمین شود.

خدمات باید از نظر فیزیکی برای تمام اعضای جامعه قابل دسترس باشد. لازمه این کار، وجود ساختمان‌های مناسب کتابخانه، تسهیلات مناسب خواندن، فناوری‌های اطلاعاتی مورد نیاز، و مدت زمان کافی برای فعالیت، متناسب با درخواست جامعه خدمت‌گیر کتابخانه، ضروری است. کتابخانه عمومی همچنین باید دارای خدمات خارج از کتابخانه، برای کسانی که قادر به مراجعه به محل فیزیکی کتابخانه نیستند، باشد.

خدمات کتابخانه باید متناسب با نیازهای متفاوت ساکنان مناطق روستایی و شهری باشد.

کتابدار باید واسطفعال میان کاربران و منابع کتابخانه باشد. آموزش حرفه‌ای و مداوم کتابداران برای تضمین ارائه خدمات، بسیار ضروری است.

برنامه آموزش کاربران باید به هر دو صورت، حضوری و غیرحضوری تنظیم شود تا تمام افراد جامعه بتوانند از کتابخانه استفاده کنند.

### **اجرای بیانیه**

اجرای اصول بیانیه را به تمام جوامع کتابخانه‌ای به‌ویژه افرادی که برای کتابخانه‌های عمومی برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری می‌کنند توصیه می‌شود.

این بیانیه حاصل همکاری فدراسیون بین‌المللی انجمن‌ها و مؤسسات کتابداری (ایفلا) و سازمان علمی، آموزشی و فرهنگی سازمان ملل متحد (یونسکو) است.